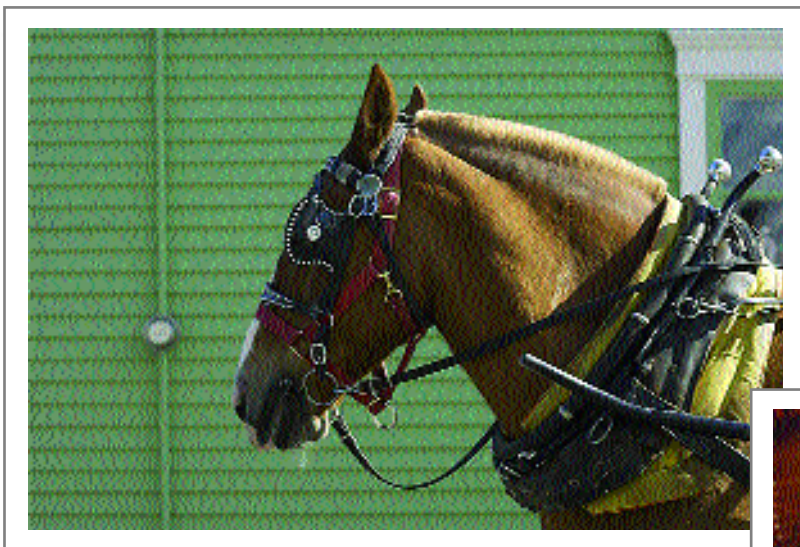
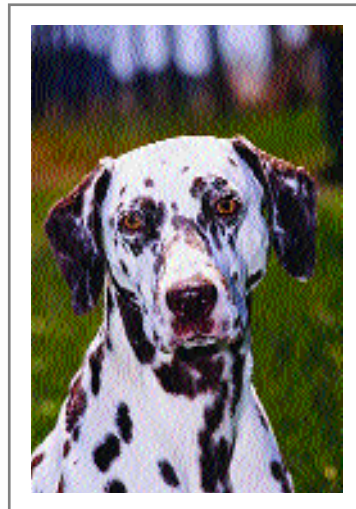
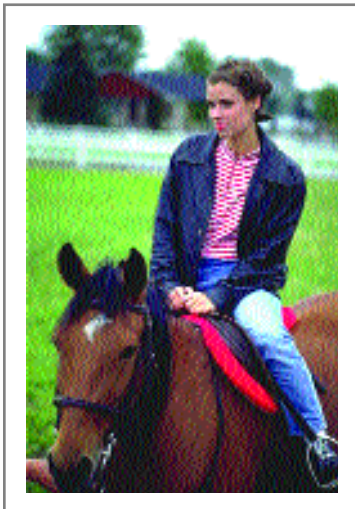

«Οι φίλοι μας τα ζώα»

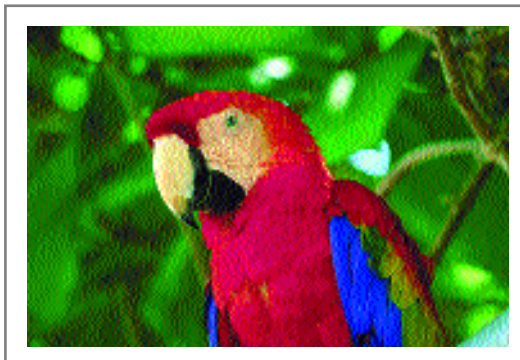
1. Εσύ, έχεις κάποιο κατοικίδιο;
2. Τι σημαίνει για σένα αυτό το ζώακι;

Η αγάπη κουρνιάζει στα πόδια μας

Τα τελευταία χρόνια οι επιστήμονες πιστεύουν ολοένα και περισσότερο ότι τα κατοικίδια ζώα έχουν αισθήματα και τα εκφράζουν με τον δικό τους τρόπο.

Σύμφωνα με το περιοδικό "Newsweek", οι ιδιοκτήτες κατοικίδιων ζώων μπορούν με άνεση να επιβεβαιώσουν αυτό, το οποίο οι επιστήμονες αρχίζουν να διαπιστώνουν πειραματικά τα τελευταία χρόνια: Σκύλοι, γάτες, αλλά και άλλα κατοικίδια, όχι μόνο έχουν αισθήματα αλλά και τα εξωτερικεύουν.

Τα κατοικίδια αισθάνονται ζήλια, φόβο, ευτυχία, αγάπη. Για παράδειγμα, η κ. Μιτσιγίο Τακεμότο, που ζει στο Τόκιο, έχει

ένα άσπρο τεριέ που το φωνάζει Μοκ. Μιλώντας στο αμερικανικό περιοδικό διαβεβαιώνει πως είναι σε θέση να καταλάβει τη διάθεση του σκύλου της απλώς και μόνο παρατηρώντας την έκφρασή του. Η κ. Τακεμότο υποστηρίζει πως το άσπρο τεριέ νιώθει ευτυχισμένο όταν βγαίνει για βόλτα στο πάρκο και συναντιέται με άλλα σκυλιά, τα οποία η ιδιοκτήτρια του Μοκ αποκαλεί «φίλους» του.

Σε μια άλλη περίπτωση που αναφέρει το "Newsweek", ο κ. Γκόντφρι Κλερ, ο οποίος ζει στο Παρίσι με τη γάτα του, διαπίστωσε ότι εκείνη εκδήλωνε εντελώς απρόβλεπτη συμπεριφορά κάθε φορά που ερχόταν στο σπίτι η αρραβωνιαστικιά του, Άλισον. Η γάτα συνοφρυωνόταν και ορισμένες φορές έβγαζε απειλητικούς βρυχηθμούς κάθε φορά που οι δύο άνθρωποι κάθονταν στον καναπέ δίπλα δίπλα. Μια μέρα η γάτα ούρησε στην τσάντα της Άλισον, εκδηλώνοντας με έμπρακτο τρόπο το αίσθημα αντιπάθειας που ένιωθε για τη γυναίκα.

Παρά το γεγονός ότι η κ. Τακεμότο – όπως και κάθε άλλος άνθρωπος που αγαπά το σκύλο ή τη γάτα του – είναι πεπεισμένη πως τα κατοικίδια έχουν αισθήματα και η διάθεσή τους αλλάζει, πολλοί επιστήμονες

ειδικευμένοι στην ψυχολογία των ζώων είχαν μια διαφορετική άποψη για το θέμα επί πολλές δεκαετίες. Ερμήνευαν τη διαφορετική συμπεριφορά των κατοικίδιων ως αποτέλεσμα κάποιων ορμονών, οι οποίες ανάγκαζαν το ζώο να αντι-

δρά διαφορετικά. Υποστήριζαν, δηλαδή, ότι πρόκειται για αυτοματοποιημένες κινήσεις και όχι για αντιδράσεις που προκαλούνται από τον ψυχικό κόσμο των ζώων.

Ωστόσο, με την ανάπτυξη της νευροβιολογίας, όλο και περισσότεροι ειδικοί υποστηρίζουν ότι τα μικρά ζώα είναι σε θέση να αισθανθούν και να εκφράσουν τη ζήλια, τον φόβο, τη θλίψη και το πιο σημαντικό, την αγάπη. Πόσοι και πόσοι άνθρωποι αναζητούν στη συντροφιά του αγαπημένου τους ζώου τη συναισθηματική υποστήριξη που δεν μπορούν να βρουν αλλού; Και, επίσης, πόσοι άνθρωποι υπάρχουν – σίγουρα ο καθένας μας θα ξέρει έναν τουλάχιστον – που δεν έχουν αποκτήσει παιδιά και συμπεριφέρονται στα κατοικίδια σαν να είναι θετά παιδιά τους; «Τα ζώα προσφέρουν αγάπη και εμείς τους την ανταποδίδουμε», τονίζει η κ. Ταμάρ Γκέλερ, ιδιοκτήτρια εταιρείας στο Λος Άντζελες με ειδίκευση στην παροχή συμβουλών για θέματα κατοικίδιων ζώων.

(ΣΥΝ)ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Τα κατοικίδια έχουν αισθήματα και τα εκφράζουν.

Τα κατοικίδια αισθάνονται ζήλια, φόβο, ευτυχία, αγάπη.

Η γάτα εκδηλώνει το αίσθημα αντιπάθειας που ένιωθε για τη γυναίκα.

Τα ζώα προσφέρουν αγάπη και εμείς τους την ανταποδίδουμε.

ΘΕΤΙΚΑ	ΑΡΝΗΤΙΚΑ
χαρά	≠ λύπη, θλίψη, πίκρα, πόνος, απογοήτευση
αγάπη	≠ μίσος
συμπάθεια	≠ αντιπάθεια
ευχαρίστηση	≠ δυσαρέσκεια
ευτυχία	≠ δυστυχία
ευγνωμοσύνη	≠ αγνωμοσύνη
ενδιαφέρον	≠ αδιαφορία
τρυφερότητα	ζήλια, φθόνος θυμός, οργή

Εκτός από τη διαφοροποίηση σε θετικά και αρνητικά (συν)αισθήματα, κάποιες λέξεις δηλώνουν το λιγότερο στα (συν)αισθήματα και κάποιες το περισσότερο.

λιγότερο	περισσότερο
χαρά	→ ευτυχία
συμπάθεια	→ αγάπη
αντιπάθεια	→ μίσος
λύπη	→ δυστυχία
ζήλια	→ φθόνος
θυμός	→ οργή

ΝΙΩΘΩ, ΕΚΦΡΑΖΩ, ΕΚΔΗΛΩΝΩ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΩ, ΔΕΙΧΝΩ, ΚΡΥΒΩ... (ΣΥΝ)ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

αισθάνομαι / νιώθω	αγάπη για κάποιον
εκφράζω / δείχνω	αγάπη σε κάποιον
ανταποδίδω	σε κάποιον την αγάπη του την αγάπη κάποιου
εξωτερικεύω / εκδηλώνω	την αγάπη μου για κάποιον / σε κάποιον

Ο παππούς πάντα **έδειχνε ιδιαίτερη συμπάθεια** στον μεγάλο εγγονό. Γι' αυτό και ο μικρός δεν μπορούσε παρά να **νιώθει πικρία**, που δεν την **εκδήλωσε**, όμως, ποτέ. Ο μεγάλος πάλι, **συμπεριφέρθηκε με αγνωμοσύνη** στον παπού που τόσο τον είχε αγαπήσει.

Ο προϊστάμενός της την κάλεσε για να της **εκφράσει την απογοήτευση** και τη **δυσaréσκειά** του για τον τρόπο με τον οποίο χειρίστηκε το θέμα. Δεν μπόρεσε να **κρύψει τον θυμό** της για την συμπεριφορά του και του δήλωσε ότι παραιτείται.

Ο Κώστας **εξωτερικεύει τη ζήλια** του προς το μικρό του αδελφάκι συχνά με βίαιες κινήσεις. Η μαμά, βέβαια, του λέει ότι πρέπει να **δείχνει τρυφερότητα**. Και τρυφερότητα σημαίνει αγκαλιτσές και χαδάκια, όχι σπρωξιές και δαγκωνιές!

Μόλις είδε το δώρο της, ένα ακριβό σπορ αυτοκίνητο, **ένιωσε να την πλημμυρίζει η ευτυχία!** Το ίδιο βράδυ, όμως, όταν το τράκαρε, **η δυστυχία της ήταν απερίγραπτη!**

Πάντα πριν τις εξετάσεις **νιώθω αγωνία** και ένα σφίξιμο στο στομάχι.

Ζητούν σπίτι

Είστε φιλόζωος; Αναζητάτε τη συντροφιά ενός ζώου; Υιοθετήστε το!

Ο ΡΟΝΑΛΤΙΝΙΟ

σκορπάει στις καρδιές σας!

Παίζει συνεχώς στα δυο του πόδια, κάνει ντρίμπλες και βάζει γκολ στην καρδιά σας. Είναι μόλις ενάμισυ μηνός, θαρραλέος, πανέξυπνος και απαιτητικός. Όποιος φιλόζωος θα ήθελε να τον υιοθετήσει, ας τηλεφωνήσει στο 210....

Ο ΤΣΙΜΠΟ

το απίθανο κοκεράκι!

Είναι ζωηρός, παιχνιδιάρης και γλύκας! Τρελαίνεται για παιχνίδια και βολτίτσες. Είναι ιδανική παρέα για όλη σας τη ζωή. Τηλ. 6947...

Η ΤΙΝΑ

η χασκίνα!

Δεν είναι κούκλα; Είναι μόλις 8 μηνών, εμβολιασμένη, υπάκουη, τρυφερή και φιλική, με εκπληκτική κορμωσασιά. Αναζητά υπεύθυνους γονείς να την υιοθετήσουν και να την αγαπήσουν για όλη της τη ζωή! Τηλ. 210 ...

Χαρίζεται λυκόσκυλο ημίαιμο τριών μηνών, αρσενικό, εμβολιασμένο, υγιέστατο, κατάλληλο για φύλακας. Τηλ. 210 ...

Χαρίζονται πανέμορφα μικροσκοπικά κουταβάκια! Είναι κατάλληλα για διαμέρισμα. Φιλοξενούνται και περιμένουν φιλόζωες οικογένειες. Τηλ. 6948 ...

Ποιο ζώακι μου ταιριάζει;

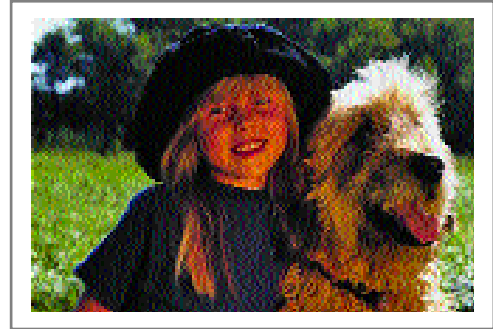

Ο πιο πιστός φίλος του ανθρώπου δεν είναι απαραίτητα ο σκύλος! Πολλοί προτιμούν τις γάτες, άλλοι αγοράζουν κουνέλια, ποντικάκια, πουλιά, ψάρια, ακόμη και φίδια ή ιγκουάνα για κατοικίδια.

Σε όλο τον κόσμο οι σκύλοι έρχονται πρώτοι και με διαφορά στις προτιμήσεις των ανθρώπων όσον αφορά τα κατοικίδια ζώα. Ακολουθούν οι γάτες, ενώ πολλοί Έλληνες προτιμούν να φροντίζουν μικρά πουλιά,

κυρίως καναρίνια και παπαγαλάκια. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ενδιαφέρον για πιο εξωτικά ζώα. Ποιος μπορεί, όμως, να θέλει ένα πράσινο ιγκουάνα στον ώμο του, μια άγρια γάτα στον καναπέ του ή ένα μίνι καρχαρία στο ενυδρείο του; «Τέτοια ζώα μάς ζητάνε συνήθως έφηβοι, κάποιοι εκκεντρικοί, ή απλά άνθρωποι που έχουν στη διάθεσή τους μεγάλο χώρο και θέλουν να βάλουν κάτι διαφορετικό σε αυτόν» μάς λέει ο Β.Σ., εμπορικός διευθυντής καταστήματος με κατοικίδια ζώα.

Γενικά, το 60-70% των ανθρώπων που αγοράζουν σκύλους είναι οικογένειες με παιδιά 7-8 ετών. Ακολουθούν μοναχικοί συνταξιούχοι και ηλικιωμένοι γενικά, που θέλουν κι αυτοί μια «πιστή» συντροφιά. Οι γάτες είναι μοναχικές, ανεξάρτητες και η φροντίδα τους είναι εύκολη, γι' αυτό και έρχονται πρώτες στην προτίμηση των ανθρώπων που λείπουν πολλές ώρες από το σπίτι. Τα κουνέλια, τέλος, και όλα τα τρωκτικά καλύπτουν τις ανάγκες όσων θέλουν «μια παρεούλα τριχωτή και φτηνή», χωρίς μεγάλες δεσμεύσεις και έξοδα. Συνήθως είναι τα ζώακια που αγοράζουν οι γονείς για τα παιδιά τους σε ένα μεταβατικό στάδιο πριν από τον σκύλο.

Ποιο ζώο πιστεύεις ότι θα σου ταίριαζε καλύτερα και γιατί;

Το ζώακι μου είναι	↗	ζωηρό	παιχνιδιάρικο	υπάκουο
	→	έξυπνο	(παν)έξυπνο	θαρραλέο
	↘	τρυφερό	χαδιάρικο	πιστό

ΤΑ ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ

- Τα κατοικίδια **αισθάνονται** ζήλια, φόβο, ευτυχία, αγάπη.
- Η γάτα **συνοφρυωνόταν** και **έβγαζε** απειλητικούς βρυχηθμούς.
- **Μη βαριέσαι να κάνεις** τις ασκήσεις για το σπίτι!
- **Ευχήσου μου να γράψω** καλά στις εξετάσεις!

Κάποια ρήματα δεν έχουν τύπο σε -ω αλλά μόνο σε **-μαι**, π.χ. *βαριέμαι, ονειρεύομαι, περιποιούμαι*. Αυτά λέγονται αποθετικά ρήματα και συντάσσονται με διάφορους τρόπους:

1. Κάποια από τα αποθετικά ρήματα παίρνουν αντικείμενο μόνο μια **ονοματική φράση** σε αιτιατική.

σέβομαι
 περιποιούμαι
 επισκέπτομαι
 χρειάζομαι

+ αιτιατική

- Θέλω να **σεβαστείς** την επιθυμία μου όπως σέβομαι και εγώ τις δικές σου.
- Ποιος κηπουρός **περιποιήθηκε** τον κήπο σου; Να μου τον συστήσεις.
- **Χρειάζομαι** λίγο χρόνο ακόμη και έρχομαι.

2. Ορισμένα αποθετικά ρήματα παίρνουν είτε μια **ονοματική φράση** σε αιτιατική είτε μια **συμπληρωματική πρόταση** με το **να**.

δέχομαι
 βαριέμαι
 ντρέπομαι
 εύχομαι
 σιχαίνομαι
 φοβάμαι

+ αιτιατική
 να...

- **Δέχομαι** εδώ και μέρες κάτι απειλητικά τηλεφωνήματα.
- **Δέχτηκα** να δώσω κατάθεση στο δικαστήριο.
- **Σιχαίνομαι** το πρωινό ξύπνημα.
- **Σιχαίνομαι** να ξυπνώ νωρίς.

3. Ορισμένα αποθετικά ρήματα παίρνουν είτε μια ονοματική φράση σε αιτιατική είτε μια συμπληρωματική πρόταση με το **να** είτε μια συμπληρωματική φράση με το **ότι**.

σκέφτομαι	
ονειρεύομαι	+ αιτιατική
θυμάμαι	να...
υπόσοχομαι	ότι...
αισθάνομαι	

- Κάθε μέρα **ονειρεύομαι** τις διακοπές που θα περάσω στο νησί το καλοκαίρι.
- Χθες **ονειρεύτηκα** **ότι** ήμουν σε ένα πλοίο και ταξίδευα μόνος μου στον ωκεανό.
- Χθες σε **ονειρεύτηκα** **να** έχεις πάρει το δικό μου αυτοκίνητο και να φεύγεις μακριά.

◆ ΠΡΟΣΕΞΕ!

Κάποιες φορές τα παραπάνω ρήματα εμφανίζονται χωρίς αντικείμενο.

- Τι κάνεις τώρα; – Τίποτα. **Σκέφτομαι**.
- Μη **φοβάσαι!** Όλα θα πάνε καλά. – Το **ελπίζω**.
- Έχασε τη δουλειά του. – Πόσο **λυπάμαι!**
- **Δέχεσαι** να με παντρευτείς; – **Δέχομαι!**
- Τι κάνει ο Γιάννης; **Κοιμάται**; – Όχι, **ονειρεύεται** ξύπνιος!

4. Τα αποθετικά ρήματα **διαμαρτύρομαι**, **ντρέπομαι**, **παραπονιέμαι**, **χαίρομαι**, **λυπάμαι** εκφράζουν την ψυχική μας κατάσταση, δηλαδή το τι νιώθουμε. Αυτά παίρνουν ως αντικείμενο μια φράση με το **που** ή μια φράση με την πρόθεση **για**, που δείχνει την αιτία της συγκεκριμένης ψυχικής κατάστασης.

ντρέπομαι	
διαμαρτύρομαι	+ που / για
χαίρομαι	
παραπονιέμαι	
λυπάμαι	

- Όλοι οι επιβάτες **διαμαρτυρήθηκαν έντονα που καθυστέρησε το αεροπλάνο.**
- Όλοι οι επιβάτες **διαμαρτυρήθηκαν έντονα για την καθυστέρηση στην πτήση.**
- **Χάρηκα που είσαι καλά και προοδεύεις.**
- **Χάρηκα για σένα και την πρόοδό σου.**
- **Τώρα μην παραπονιέστε που δεν θα πάτε εκδρομή. Ας ήσασταν φρόνιμοι, να μην μπαίνατε τιμωρία.**
- **Ο Φοίβος κάθε πρωί παραπονιέται για τα πάντα! Για το παντελόني του που δεν είναι καλοσιδερωμένο, για το γάλα του που είναι κρύο, για την τσάντα του που είναι βαριά ... Δεν ξέρουμε πια τι να τον κάνουμε!**

◆ ΠΡΟΣΕΞΕ!

Το ντρέπομαι μπορεί να πάρει και αντικείμενο μία ονοματική φράση σε αιτιατική.

- **Ντράπηκαν τη δασκάλα τους.**
- **Ντράπηκαν που ο συμμαθητής τους μίλησε άσχημα στη δασκάλα τους.**
- **Ντράπηκαν για τη συμπεριφορά του συμμαθητή τους.**

5. Τα αποθετικά ρήματα *ενδιαφέρομαι, νοιάζομαι, αγωνίζομαι, ευθύνομαι* ακολουθούνται πάντα από μια φράση με την πρόθεση *για*.

ενδιαφέρομαι νοιάζομαι αγωνίζομαι ευθύνομαι	+ για
--	-------

- Ο Διονύσης πάντα **ενδιαφερόταν για τα προβλήματα του τόπου μας.**
- Δυστυχώς κανείς δε **νοιάζεται για τους ανθρώπους που υποφέρουν.**
- Όλοι **αγωνιζόμαστε για την προσωπική μας ευτυχία μόνο.**
- Ποιος **ευθύνεται για την πυρκαγιά στο εργοστάσιο;**

Ελέφαντας, ο αισθηματίας!

Λευτέρης: Μπαμπά, μπορείς να με βοηθήσεις; Έχω να κάνω μια εργασία στη Βιολογία και δεν ξέρω πού να ψάξω.

Μπαμπάς: Τι εργασία είναι αυτή;

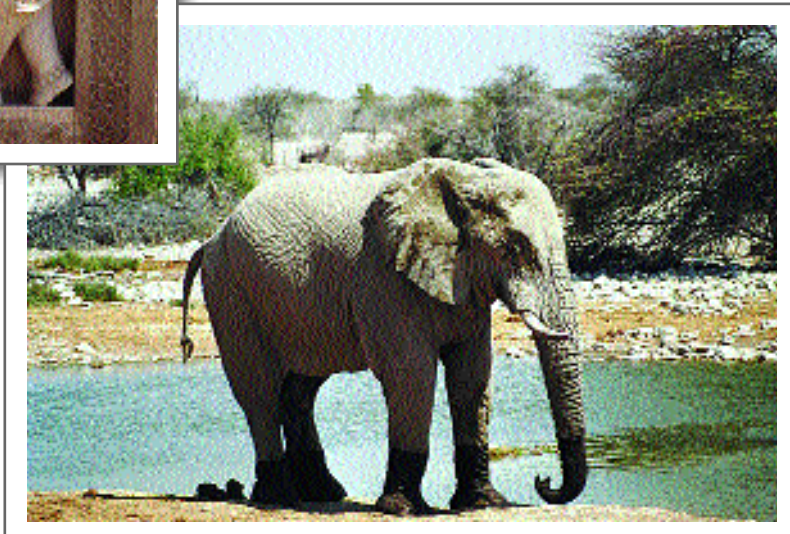
Λευτέρης: Η καθηγήτρια μάς ζήτησε να βρούμε πληροφορίες για την ικανότητα των ζώων να αισθάνονται και να εκδηλώνουν τα αισθήματά τους.

Μπαμπάς: Είσαι τυχερός! Στη χθεσινή εφημερίδα νομίζω ότι είχε ένα σχετικό άρθρο. Για περίμενε λίγο να τη φέρω.

(μετά από λίγο)

Μπαμπάς: Καλά θυμόμουν. Έχει ένα άρθρο με τίτλο «Ελέφαντας αυτός ο αισθηματίας» και λέει ότι δεν έχουν μόνο οι άνθρωποι την ικανότητα να νιώθουν αισθήματα και να τα εκφράζουν αλλά και όλα τα ζώα, θηλαστικά, σπονδυλωτά, ερπετά...

Λευτέρης: Αυτό ακριβώς ήθελα! Μπαράβο, μπαμπά! Για δώσε μου να το διαβάσω!

Οι άνθρωποι δεν είναι τα μόνα πλάσματα στον πλανήτη που έχουν την ικανότητα να νιώθουν και να εκφράζουν συναισθήματα. Διάφορα ζώα όπως οι λύκοι, οι ελέφαντες, τα δελφίνια, οι φάλαινες, οι χιμπατζήδες, οι καμήλες, ακόμη και τα ιγκουάνα ή τα ποντίκια ερωτεύονται, χαίρονται, λυπούνται και πενθούν, ενεργοποιώντας¹ αντίστοιχα κέντρα με αυτά που ενεργοποιούνται στον ανθρώπινο εγκέφαλο.

Πρώτος το είχε πει ο Κάρολος Δαρβίνος στο βιβλίο του με τον τίτλο «Η έκφραση συναισθημάτων στους ανθρώπους και στα ζώα». Οι σύγχρονες εξελίξεις στην επιστήμη της νευροβιολογίας έρχονται να τον επιβεβαιώσουν, καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως οι νευροχημικές διαδικασίες με τις οποίες εκδηλώνονται τα συναισθήματα είναι οι ίδιες στα ζώα και τους ανθρώπους. Έτσι, πολλά είδη ζώων, θηλαστικά αλλά και ερπετά, νιώθουν ευχαρίστηση, πόνο, ευτυχία, δυστυχία, ζήλια, θυμό, φόβο, συμπάθεια, ακόμη και λύπη.

Πολλά σπονδυλωτά επιζητούν την απόλαυση που προσφέρει η χαρά, όπως ακριβώς ο άνθρωπος. «Κι αυτό εκδηλώνεται κυρίως στο παιχνίδι», λέει ο Αμερικανός καθηγητής Βιολογίας Mark Bekoff, ένας από τους υποστηρικτές της άποψης πως τα ζώα αισθάνονται. «Όποιος έχει δει νεαρά δελφίνια να πηδούν έξω από το νερό, βούβαλους να παίζουν με το χιόνι ή ελάφια να τρέχουν σαν να... χορεύουν, το ξέρει. Το επιβεβαιώνουν όμως και οι νευροβιολογικές έρευνες στα ζώα. Είναι η χημεία του παιχνιδιού που οδηγεί στη χαρά. Τα ζώα στη διάρκεια του παιχνιδιού παράγουν οπιούχες ουσίες, αυξάνεται η έκκριση² ντοπαμινών στον εγκέφαλο. Κι αυτό έχει πια αποδειχθεί και εργαστηριακά».

Επίσης, ο Mark Bekoff υποστηρίζει ότι τα ζώα έχουν όχι μόνο συναισθήματα αλλά και έναν ιδιαίτερα αναπτυγμένο (και διαφορετικό από είδος σε είδος) κώδικα ηθικής. Σε άρθρο του στο περιοδικό «New Scientist» σημειώνει πως «η αίσθηση σωστής συμπεριφοράς, ο διαχωρισμός ανάμεσα στο δίκαιο και στο άδικο, στο σωστό και το λάθος έχει παρατηρηθεί σε πάρα πολλά είδη ζώων. Υπάρχει, γιατί αν δεν υπήρχε, δεν θα μπορούσαν να δημιουργηθούν κοινωνίες. Χωρίς κοινωνίες, χωρίς ομάδες, η θέση τους θα ήταν μειονεκτική, οι απειλές και οι κίνδυνοι πολύ περισσότεροι».

1. Ποιες κατηγορίες ζώων αισθάνονται και εκδηλώνουν τα αισθήματά τους;
2. Πώς αποδεικνύεται επιστημονικά ότι τα ζώα αισθάνονται, όταν παίζουν;
3. Σύμφωνα με τον Mark Bekoff τα ζώα διαθέτουν κώδικα ηθικής. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί για να στηρίξει αυτήν την άποψη;

1 ενεργοποιώ: βάζω σε λειτουργία, βάζω να δουλέψει

2. έκκριση: παραγωγή